

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับองค์แห่งความสุข ธนาการเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร จังหวัดสระบุรี¹

The Factors Affecting the Sufficiency Economy Sub - district
Learning Centers in Sing Buri Province.

มณฑล บิณศิริวานิช²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาที่ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 6 ตำบล จาก 6 อำเภอ ที่คัดเลือกมาในโครงการนำร่องเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งมีอำเภอเมืองสิงห์บุรี อำเภอพรหมบุรี อำเภออินทร์บุรี อำเภอบางระจัน อำเภอท่าช้าง และอำเภอกำแพงแสน อีกทั้งข้าราชการประจำตำบลตำบลละ 1 คน

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ ประธานศูนย์เรียนรู้มีการจัดการด้านความรู้ตามศาสตร์พระราชทาน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษะและความเชี่ยวชาญ ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้ที่สนใจได้ ศูนย์เรียนรู้ประชาชนชาวบ้านได้นำวิสัยทัศน์ ของชาวบ้านมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโดยมีพันธกิจในการสร้างองค์ความรู้ มุ่งเน้นให้เกษตรกรภายในกลุ่มเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตด้วยการเริ่มต้นที่กระบวนการคิดวิเคราะห์ตนเอง สร้างจิตสำนึกเกิดแรงบันดาลใจเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในการจัดการด้านหลักสูตรประจำศูนย์ และศูนย์เรียนรู้มีศักยภาพการดำเนินกิจกรรมเป็นเครือข่ายกัน จึงมีหลักสูตรที่เป็นแกนหลักและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการคือผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีผลักต้นและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จและยั่งยืน

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผล, ศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตรทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ABSTRACT

This research is to study the Factors effectiveness of the sufficiency economy learning centre at sub-district in Singburi province. In this study, the methodology employed is a qualitative. In order to address this aim, this study emphasizes on the following objectives; Firstly, to study the problems and obstacles which is the effectiveness of the sufficiency economy learning centre at sub-district in Singburi province. Secondly, To study the factors affecting effectiveness of the sufficiency economy learning centre at sub-district in Singburi province. The data of this study is collected from the sufficiency economy learning centre at sub-district in Sing-buri province includes 6 sub-districts from 6 districts which is the pilot project for solving problem of poverty namely Mueang Sing-Buri District, Phrom Buri District, In Buri District, Bang Rachan District, Tha Chang District, and Khai Bang Rachan District. Also, bureaucrat 1 person per sub-district as the samples of this study.

The result of the study show that the president of learning centre has developed the knowledge management such as The King's Philosophy model, Indigenous knowledge and skills that be able to knowledge transfer for those interested. Additionally, The local wisdom learning centre has taken the vision of the agriculturist to be used as a direction for constructivism. The researcher had focus on the agriculturist to develop the production process by starting with self-analysis, conscience, the inspiration can lead to improvement and behaviour modification. For, the curriculum management of learning centre has the potential to conduct activities in a network. So, there is a curriculum that is the core and there is a collaboration between government and the sufficiency economy learning centre. Apart from this, the management is village headman who can encourage and support member of the village to participate in education in order to implement it for success and sustainability.

Keywords: factors affecting , the Sufficiency Economy learning center

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อ วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 โดยเริ่มต้นจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ซึ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาประเทศแบบสร้างพื้นฐานคือ "ความพอมีพอกิน พอใช้" ต่อมาพระองค์มีพระราชดำรัสอีกครั้งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ณ ศาลาดุสิตดาลัยเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาทรงเน้นคำว่า "พอมมีพอกิน" ดังนั้นคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" จึงมาจากจุดเริ่มต้นว่า "พอมมีพอกินพอใช้" นั่นเอง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในช่วงตั้งแต่ก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งให้พสกนิกรได้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ อีกทั้งพระองค์ยังได้ทรงพระราชทานความหมายของ เศรษฐกิจพอเพียง เอาไว้เป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ดังพระราชดำรัสที่ได้ทรงตรัสไว้เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2554

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิต ของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนใน ชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดย ประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรีจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญาในการดำเนินงาน ตามแนวทางพระราชดำรัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้กับประชาชนทุกคน โดย

กรอบแนวคิดนี้ ได้ชี้แนะในทางปฏิบัติด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ โดยยึดหลักทางสายกลางของความพอดี ซึ่งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล ในจังหวัดสิงห์บุรี เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนแนวทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อสร้างสำนึกความหวงแหนสถาบันหลักของชาติและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี มีทั้งหมด 43 ตำบล รวมทั้งสิ้น 43 แห่ง และแต่ละแห่งมีความหลากหลายทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ โรงเรือนเพาะชำ และการทำปุ๋ยหมักชีวภาพในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยมีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อการเรียนรู้ที่ดีเยี่ยม ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

มูลนิธิชัยพัฒนา (2556: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็น ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และ

ปฏิบัติตน ของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐเนื้อหาสาระของแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2517 แก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใจความสำคัญว่า“ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของ ประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป”

จากแนวคิด ทฤษฎีที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัย สรุปได้ว่า ความหมายของความเป็นมาของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยในการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน

"ทางสายกลาง" เนื้อหาสาระของแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรง พระราชทานพระบรมราโชวาทแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของศูนย์การเรียนรู้

สมพันธ์ เตชะอธิก (2547 : 36) ได้กล่าวไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ตัวอย่างความสำเร็จ ผู้รู้ ความรู้ที่จะถ่ายทอด มีการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นยังต้องมีกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปใช้องค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้จริง

กรมพัฒนาชุมชน (2551 : 28) ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ของชุมชน ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน ข่าวสาร ความรู้ของชุมชน ที่จะนำไปสู่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมก่อให้เกิด

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่
ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชนที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัย สรุปได้ว่าความหมายของศูนย์เรียนรู้ชุมชน
หมายถึง แหล่งแลกเปลี่ยน รวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ใช้ตัวอย่างความสำเร็จจากผู้รู้หรือ
ปราชญ์ เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนวิถีคิด สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ผ่าน
กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นสถานที่สร้างความผูกพันระหว่างคนในชุมชน และสร้างชุมชน
เข้มแข็ง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรค

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541 : 116) ได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน จากการสรุปบทเรียนการดำเนินโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมันที่เกี่ยวกับการดำเนิน
นโยบายและองค์กรของรัฐ ดังนี้

1. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องบางประการ ไม่เอื้อต่อการทำงาน
2. ระบบการบริหารงานของภาครัฐเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจจากบนสู่ล่าง
3. หน่วยงานในระดับปฏิบัติของรัฐขาดความรู้และทักษะในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการพัฒนา

สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบในองค์กร สุรชาติ ฦ หนองคาย (2543) ได้กล่าวไว้ว่าการที่
จัด ดำเนินการใด ๆ ไม่ว่าจะใช้แผนการ พัฒนาองค์กรให้แก่องค์กรใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพ
ปัญหาที่พบได้ในทุกหน่วยทุกองค์กร และปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งบอกเหตุที่สำคัญ ปัญหาเหล่านี้
ได้แก่

1. ขาดความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน
2. อำนาจหน้าที่ไม่กำหนดไว้ให้แน่ชัด
3. การแก้ปัญหาใช้เวลานานเกินไป
4. โครงการทดลองหรืองานบางอย่าง ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันภายในระหว่างบุคคล

5. ต้องการเปลี่ยนกลวิธีการจัดการ
6. ต้องการเปลี่ยนทัศนคติ
7. ต้องการวางแผนงานที่ดีกว่า
8. ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
9. ต้องการปรับปรุงการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่ม
10. ต้องการใช้ระบบการติดต่องานอย่างกว้างขวาง
11. ต้องการเปลี่ยนการจูงใจของหน่วยงาน
12. ปัญหาต่างๆ ที่มากขึ้น คั่งค้างและสะสมไม่ออก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ

Certo ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคือสภาพแวดล้อมขององค์การ องค์การประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางด้านการเมืองและ กฎหมายสภาพแวดล้อมทางบ้าน เศรษฐกิจสภาพแวดล้อมทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสภาพแวดล้อม ทางด้านเทคโนโลยี ส่วนสภาพแวดล้อมภายในองค์การ ได้แก่ โครงสร้างขององค์การลูกจ้างผู้ถือหุ้นและ คณะกรรมการบริหาร เจ้าของกิจการ วัฒนธรรมขององค์การ ระบบการบริหารจัดการหน้าที่ตลอดจน ภารกิจต่าง ๆ ขององค์การ

Vocchio ได้เสนอความคิดเห็นว่าโครงสร้างขององค์การ คือ การแบ่งลักษณะส่วนต่างๆ ภายในองค์การ อันได้แก่ ความชำนาญเฉพาะสาขา ขนาดขององค์การ ช่วงการบังคับบัญชา การกระจายอำนาจที่มีระดับซับซ้อน เทคโนโลยี และองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ลูกค้า แหล่งตัวการแข่งขันและรัฐบาล เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แก้ววิเศษ ธรรมวงสา (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การจัดการเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติแบบเกษตรกรรมสู่เกษตรกรของศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติสองสสิ่ง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการฝึกอบรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้โดยเกษตรกรด้วยกันในการทำเกษตรทางเลือก ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีทุกชนิด รณรงค์การทำ

เกษตรอินทรีย์ เสริมสร้างสมดุลให้ระบบนิเวศมีความยั่งยืนต่อไป จากการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมธรรมชาติสองสิ่งมีการดำเนินงานโดยความร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรผู้ทำหน้าที่เป็นวิทยากร เกษตรกรทั่วไปและเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภารกิจหลักของศูนย์มีการจัดการเรียนรู้ การจัดเตรียมสถานที่ฝึกอบรม แพลงสำหรับฝึกปฏิบัติจริง แพลงสาธิต แพลงจำลอง การรับผู้เข้าอบรมวิทยากร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ วิธีการให้ความรู้และการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ด้านการเกษตรตลอดจนจัดสถานที่พัก ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด มูลนิธิเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน (NGO) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้วิถีเกษตรกรรมธรรมชาติสองสิ่ง คือ จำนวนบุคลากรยังน้อยและงบประมาณที่มีจำกัด

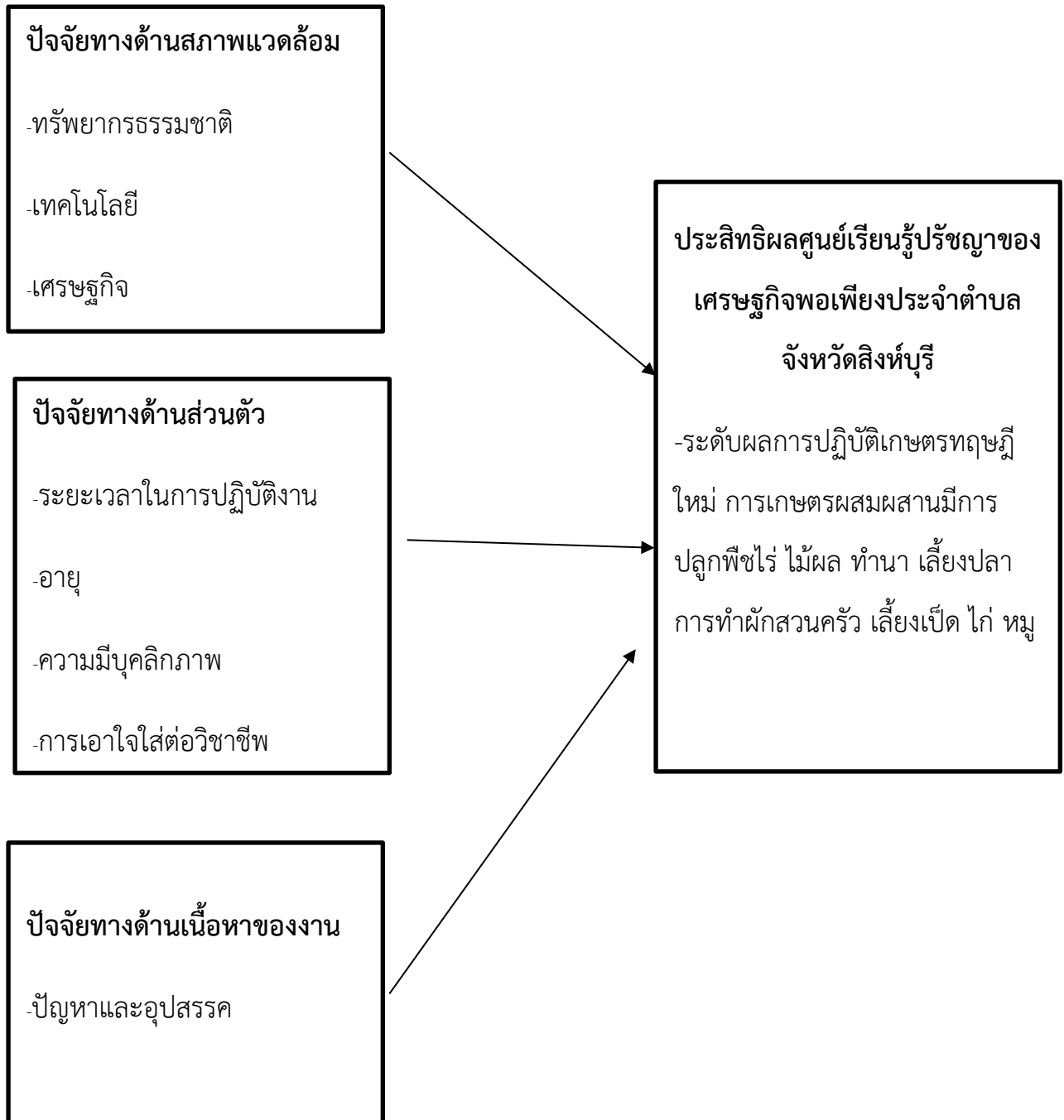
กิตติมา คุณประยูร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้ของเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และปัจจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้และเพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือ ความรู้ คน และกระบวนการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ด้านเกษตรนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ต่อไปนี้ ปัจจัยแรก คือ ความรู้ คือความรู้ที่เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่เกิดในอดีตเกี่ยวกับการทำเกษตรของบรรพบุรุษ โดยมีการมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการทำเกษตรแบบผสมผสานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปรับปรุงดินซึ่งเป็นวิธีการหรือขั้นตอนที่สำคัญของการทำเกษตร และความรู้ที่จะนำเสนอเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อศูนย์ ๆ มีความรู้ในการจัดการ คือ รู้ว่าจะทำอย่างไรแล้วจะต้องรู้ว่าทำอะไรบ้างที่จะเกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณค่าของการทำเกษตรทำให้การทำเกษตรนั้น ๆ มีคุณค่ามากกว่าเป็นการทำเกษตรธรรมดาเป็นการทำเกษตรที่มีสาระ มีพัฒนาการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและกลุ่มของคนที่สนใจ ปัจจัยที่สอง คือ คน เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือขั้นตอนของกาสร้างความรู้หรือที่เรียกว่าเกลียวความรู้ต่อ ๆ กันไป โดยตนจะประกอบไปด้วยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มเกษตรกรใน

ชุมชนและบุคคลอื่น ๆ เช่น นักวิชาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการทำ
เกษตรต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดต้องมีการเรียนรู้และมีการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดองค์ความรู้ รูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ของศูนย์นั้นสอดคล้อง
กับแนวคิดของ Knowledge management process ซึ่งเริ่มต้นจากการกำหนดความรู้ การ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งด้วยวิธีการพูดคุยกัน การลงมือปฏิบัติ
จริงหรืออาจเป็นประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อมีการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานจะทำให้
เกิดความรู้ใหม่แล้วมาบอกต่อ และหมุนเวียนกันเป็นวงจรความรู้ภายในตัวเอง ภายในกลุ่มขยาย
ไปนอกกลุ่มไม่มีที่สิ้นสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพผลศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ 3 เสา (Triangulation) การใช้เอกสาร (Documentary research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาที่ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 6 ตำบล จาก 6 อำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี ที่จังหวัดสิงห์บุรีคัดเลือกมาในโครงการนำร่องเพื่อแก้ปัญหาความยากจน 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสิงห์บุรี อำเภอพรหมบุรี อำเภออินทร์บุรี อำเภอบางระจัน อำเภอท่าช้าง และอำเภอค่ายบางระจัน ข้าราชการประจำตำบลตำบลละ 1 คน

เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ไม่มีแนวคิดหรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่จะสามารถนำมาใช้กับองค์การได้อย่างสำเร็จรูป ความแตกต่างในบริบท (Context) และสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบในแต่ละองค์การนำมาซึ่งความเหมาะสมที่แตกต่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักโดยการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด โดยใช้กรอบการสัมภาษณ์ จากการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและจากการลงพื้นที่ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ,เทคโนโลยี,เศรษฐกิจ

ปัจจัยทางด้านส่วนตัว ได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน,อายุ,ความมีบุคลิกภาพ,การเอาใจใส่ต่อ วิชาชีพ,ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ปัจจัยทางด้านเนื้อหา ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรค

โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะสัมภาษณ์ผู้มีส่วนในการดำเนินการโครงการของคุณ์ เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิเช่น ประธานศูนย์ ปราชญ์ผู้ให้ความรู้ กรรมการของ ศูนย์หรือสมาชิกของคุณ์ เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของคุณ์ การดำเนินงานของคุณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะของคุณ์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด สิงห์บุรี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนในการ สร้างเครื่องมือวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารหรือเว็บไซต์เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยทั่วไปเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นที่จะใช้สัมภาษณ์
2. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง
3. สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง โดยปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามที่คุณ์ทรงคุณวุฒิได้แนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ลงพื้นที่สังเกตสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดสนทนากลุ่มย่อย บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธานศูนย์ แกนนำชุมชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้ง 6 ศูนย์ ข้าราชการประจำตำบลตำบลละ 1 คน
2. ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี จากผู้เกี่ยวข้องกับศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและประชาชนในพื้นที่ที่ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี ได้จัดตั้งขึ้นโดย น้อมนำแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่าด้วยการแบ่งประโยชน์ใช้สอยที่ดินในการทำนาข้าว พื้นที่ทำสวนและพืชไร่ แหล่งน้ำและที่พักอาศัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ในอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 (ปลูกข้าว30% ,ปลูกพืช,ผลไม้30% ,ขุดสระเก็บน้ำ30% ,ที่อยู่อาศัย10%) เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนมีความสามารถที่จะเลี้ยงตนเองได้อย่างพอเพียงพอมีพอกิน ซึ่งเน้นในการรวมกลุ่มสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและแก้ไข ปัญหาความยากจนในระยะยาว

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำ ตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1.ผลการศึกษาปัจจัยที่มี ผลต่อประสิทธิผลศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

2.ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแบ่งผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

ในส่วนของการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี มีภารกิจที่สำคัญคือ ให้เป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ รวบรวม ขยายผล เชื่อมโยง สร้างเครือข่าย และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ และการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท ตามแนวพระราชดำริ และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่องมีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

ทั้งนี้ศูนย์เรียนรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนิน 2 ลักษณะ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรีที่ดำเนินการในพื้นที่ตั้งของ กศน. ตำบล กับลักษณะที่ดำเนินการโดยใช้แหล่งเรียนรู้นอกพื้นที่ตั้ง กศน.ตำบล ซึ่งเป็นการประสานงานและดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่าย จากการลงพื้นที่ สังเกต และสัมภาษณ์ ประธานศูนย์เรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนในพื้นที่ จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พื้นที่ชุมชนที่มีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่มีปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำที่เข้มแข็ง ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเอง โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรแบบผสมผสาน เนื่องจากข้าวราคาตกต่ำ และปัญหาในการใช้สารเคมี ซึ่งมีต้นทุนสูง และใช้ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการจัดการเรียนรู้ภายในศูนย์เรียนรู้ และแบ่งปันความรู้ให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจ แต่ละศูนย์เรียนรู้มีศักยภาพด้านหลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้านประจำศูนย์เรียนรู้ ภูมิปัญญา ตลอดจนด้านทักษะและความชำนาญของปราชญ์หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ประจำศูนย์เรียนรู้ และการนำแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรีมาปรับใช้ กระบวนการถ่ายทอดเน้นการปฏิบัติได้จริง ทั้งตัวหลักสูตรที่ศูนย์เรียนรู้ได้ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาเองและจากศูนย์เรียนรู้ต้นแบบอื่น และสร้างเครือข่ายเผยแพร่ต่อไปยังบุคคลอื่น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาภาระหนี้สิน ต้นทุนในการทำเกษตรสูง ตามคำว่่าบอกเล่าของ ประธานศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี ส่งผลให้ต้องหาวิธีการในการลดภาระหนี้สิน ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจาก

หน่วยงานด้านเกษตร เพื่อขับเคลื่อนวิถีชีวิตด้วยตนเอง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี และพบว่าชุมชนได้จัดทำแผนในการพัฒนาชุมชน พบปัญหาที่คล้ายกันส่วนใหญ่คือ ปัญหาการทำเกษตรกรรมมีต้นทุนสูงมาก เนื่องจากมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่ต้องซื้อปริมาณมาก ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มทุน และดินก็เสื่อมสภาพลง ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง แต่ละศูนย์เรียนรู้จึงมีเป้าหมายเหมือนกันคือ ลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรีและกิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นก็เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี

สำหรับปัญหาอุปสรรคต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี คือ อาคารที่ทำการฝึกปฏิบัตินั้นมีพื้นที่ใช้สอยน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและเหมาะสมในการนำเสนอกิจกรรมต่างๆของศูนย์เรียนรู้ ขาดแคลนงบประมาณในการดูแลรักษาพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการฝึกอบรมเกษตรกร ทำให้ขาดความต่อเนื่องใน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมด้านการจัดกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรีให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรีควรถอดองค์ความรู้ของเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จมาเผยแพร่ที่ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี วิทยากรของศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสิงห์บุรี ควรได้รับการฝึกอบรมเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เพื่อให้สามารถอธิบายแนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ละศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีจุดเด่นในเรื่องที่ตนเองมีความสามารถในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจระบุนความต้องการมาศึกษาได้ง่ายขึ้น

บรรณานุกรม

กานดาพันธุ์วันทยะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงใน
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

กิริติเกิดคำ. ความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบล
แม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต,
สาขารัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

จิราณีพันธ์มุล. กระบวนการพัฒนาชุมชนสวัสดิเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาน้ำนาเวียง
อำเภอเกาะคา

จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2554.

จิรายุธิศรางกูรณ อยุธยา. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. [ออนไลน์]. 2549 แหล่งที่มา:

<http://www.rdpb.go.th/RD B/front/WhatSufficiencyEconomy.aspx> [21
กุมภาพันธ์ 2556]

จำรัสโคตะยันต์. ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” กรณีศึกษา
หมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

ตินปรัชญพฤทธิ์, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์
ในองค์กร หน่วยที่ 11 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.